

DINAMICA RELAȚIILOR ROMÂNNO-BULGARE ȘI INCIDENȚA LITIGIILOR LA FRONTIERA DE SUD A ROMÂNIEI

Dr. Daniel Silviu NICULAE

Asociația Istorică „Dimitrie Cantemir”, București

DOI: 10.55535/GMR.2026.1-2.18

The terms of the Peace Treaty of Neuilly-sur-Seine signed on 27 November 1919 between the Allied Powers and Bulgaria imposed economic and military restrictions and territorial cessions on Bulgaria, which resulted in a leftward shift in political parties, also felt in Bulgarian society. This pro-communist and socialist current was influenced by Bolshevik propaganda, which, amid general dissatisfaction with the sanctions of the treaty, which required Bulgaria to pay reparations worth 2,250 million gold francs, as well as the significant reduction in military capacity, contributed to the promotion of a revisionist policy characterized by irredentism, materialized in the support of terrorist and extremist organizations implemented by the comitatives, which, by far, could no longer be identified with the fighters for national liberation from the abusive rule of the Ottoman Empire during the period known in Bulgarian history as the National Renaissance. In this international context, Bulgaria joined the revisionist states directly affected by the new world order established after the end of World War I. Of this group consisting of Germany, Italy and Hungary, the USSR had the greatest interest in Bulgaria entering its sphere of influence in order to, through it, promote its ideology and political projection in the Balkan Peninsula. However, starting in 1938, Bulgarian politicians showed a strong tendency to integrate into the German sphere of influence, which is why they imposed a certain political behaviour in their relations with their neighbours. However, since 1933, negotiations on the disputed issues with Romania were proposed at the initiative of the Bulgarian government. In the summer of 1938, in the proximity of the conclusion of the Thessaloniki Agreement of 31 July 1938, Romanian-Bulgarian bilateral relations were characterized by a constructive rapprochement, but on the southern border, the incidents often caused by Bulgarian border guards did not reflect the positive trend from a political point of view.

Keywords: Reconciliation; border incidents; Border Guard Corps; comitadjis; Thessaloniki Agreement of 31 July 1938;

POLITICA ROMÂNEASCĂ DE RECONCILIERE BILATERALĂ ÎMPOTRIVA NAȚIONALISMULUI BULGAR, CARACTERIZAT DE MENȚINEREA UNEI STARI TENSIONATE LA FRONTIERA ROMÂNO-BULGARĂ

La începutul anului 1938, o apropiere româno-bulgară era percepută de comunitatea internațională ca o armonizare a relațiilor bilaterale, benefică întregii regiuni din sud-estul Europei. Atât diplomația românească, dar și cea bulgară depuneau eforturi serioase pentru negocierea și rezolvarea problemelor pendinte dintre cele două părți. Pe lângă semnarea de către România a Acordului de la Salonic, la 31 iulie 1938, prin care a recunoscut și, implicit, a acceptat dreptul Bulgariei la reînarmare, un pas important în vederea unei apropieri politice bilaterale, făcut de către guvernul român, au fost concesiile acordate minorității bulgare prin adoptarea regulamentului privind minoritățile, potrivit căruia au fost acordate drepturi mai consistente decât cele solicitate de partea bulgară în negocierile purtate. Aceasta era o dovadă că România era dispusă să rezolve litigiile existente pe agenda discuțiilor bilaterale. A urmat plata despăgubirilor pentru bulgarii expropriați din Dobrogea de Sud. La nivel declarativ, regele Boris al Bulgariei și-a exprimat dorința dezvoltării schimburilor economice și culturale, însă, după rezolvarea chestiunii minorităților, guvernul de la Sofia și-a schimbat comportamentul, în contextul încercării României de a apropia Bulgaria de valorile Înțelegerii Balcanice. Pentru succesul unui asemenea demers diplomatic, Bulgaria a repus pe agenda discuțiilor subiectul retrocedării Dobrogei de Sud, o temă neacceptată de România (Costea, 2002, p. 39).

Primăvara anului 1939 debuta în Bulgaria cu manifestații revizioniste în stradă și în Parlament, susținute de o acerbă campanie iredentistă, apărută în presa bulgară, împotriva României. După semnarea Acordului de la Salonic din 31 iulie 1938, Bulgaria aloca sume importante de bani Ministerului de Război, respectiv 1.923.673.000 de leva, cu un plus de 103.073.000 față de anul 1938, Direcției Aeronauticii

La nivel declarativ, regele Boris al Bulgariei și-a exprimat dorința dezvoltării schimburilor economice și culturale, însă, după rezolvarea chestiunii minorităților, guvernul de la Sofia și-a schimbat comportamentul, în contextul încercării României de a apropia Bulgaria de valorile Înțelegerii Balcanice.

La 12 februarie 1932, după mai multe discuții bilaterale, a fost agreat și semnat Protocolul nr. 5, un document de referință, ulterior însoțit de Instrucțiunile explicative privind procedura pentru lichidarea incidentelor de frontieră, ale căror ultime modificări au fost consemnate de Comisia mixtă româno-bulgară întrunită la 26 noiembrie 1932.

266.575.000 de leva, cu 91.575.000 mai mult față de 1938, Apărarea maritimă și fluvială (flota de Mare și Dunăre) a primit 42.720.000 de leva, cu 7.860.000 leva mai mult față de 1938 și Direcția Muncii Obligatorii 127.280.000 de leva, cu 19.220.000 de leva mai mult, un procent de 30,9 % din bugetul anului 1939 (ANIC, fond Președenția Consiliului de Miniștri, Serviciul Special de Informații, dosar 48/1938, f. 89). Trebuie precizat aici faptul că, după semnarea Acordului de la Salonic, din 31 iulie 1938, între Bulgaria și statele semnatare ale Pactului Balcanic, au fost desființate clauzele militare ale tratatului de pace de la Neuilly-sur-Seine, iar Direcția Aeronauticii, Flota și Direcția Muncii Obligatorii au fost trecute în subordinea Ministerului de Război bulgar (Ib., f. 90).

Un mod aparte de a-și face cunoscut acest comportament tendențios iredentist și revizionist s-a reflectat în numeroasele incidente de la frontiera româno-bulgară, care au avut loc de-a lungul timpului, motiv pentru care autoritățile militare din cele două țări vecine au convenit atât încheierea unor protocoale care să reglementeze metodologia cercetării și anchetării unor asemenea evenimente având în vedere specificul activităților desfășurate în imediata proximitate a graniței, cât și drepturile și obligații părților implicate în asemenea evenimente. Prin urmare, la 12 februarie 1932, după mai multe discuții bilaterale, a fost agreat și semnat Protocolul nr. 5, un document de referință, ulterior însoțit de Instrucțiunile explicative privind procedura pentru lichidarea incidentelor de frontieră, ale căror ultime modificări au fost consemnate de Comisia mixtă româno-bulgară întrunită la 26 noiembrie 1932. Cu toate acestea, incidentele au continuat să fie semnalate de către autoritățile militare și civile românești, iar în contextul evenimentelor politice care au avut loc pe scena internațională între anii 1938 și 1939, atacurile și incursiunile comitagiilor bulgari pe teritoriul României, susținuți de autoritățile militare bulgare responsabile cu paza frontierei, întăreau suspiciunea factorilor de decizie politici și militari români că Bulgaria întreține o stare provocatoare și de potențial conflict la frontieră, în eventualitatea unor evenimente viitoare cu iz revendicativ teritorial, care să pună în pericol echilibrul politic și militar din regiune.

La începutul anului 1939, respectiv în luna ianuarie, Ministerul Aerului și Marinei/ Direcțiunea Marinei Comerciale solicita Ministerului

Afacerilor Străine să facă demersuri pe lângă guvernul bulgar pentru a îmbunătății unele restricții care limitau navigația ambarcațiunilor ușoare de tip yachting sau canotaj pe Dunăre. Potrivit adresei, exista riscul ca aceste ambarcațiuni să fie somate de către grănicerii bulgari să acosteze la mal, pentru simplul fapt că era lăsată la aprecierea grănicerilor bulgari dacă ambarcațiunile au trecut sau nu talvegul fluviului. În acest context, ambarcațiunile de sport și cele de pescuit au renunțat la navigația pe fluviu, motiv pentru care erau nevoite să urmeze conturul malului românesc la o distanță de câțiva metri, pentru a nu fi expuse atât gloanțelor grănicerilor bulgari, cât și riscului de a primi sancțiuni contravenționale din partea acestora (AMAE, Fond Problema 52, Volumul VI, *Incidente de frontieră cu Bulgaria*, f. n.).

La 6 februarie 1939, Corpul Grănicerilor, Serviciul Pazei Frontierelor, a transmis în copie Ministerului Afacerilor Străine Protocolul încheiat la Giurgiu, la data de 28 ianuarie 1939, de către Comisia Mixtă româno-bulgară, formată din colonelul Pretorian Septimiu, din Regimentul 1 Grăniceri, și colonelul bulgar Nediu Velcov, șeful de Stat Major al Diviziei Rusciuc, din partea Regimentului 7 Grăniceri bulgar. Protocolul de la Giurgiu, întocmit conform uzanțelor internaționale, prevedea diferite formule care aveau ca scop, prin punerea lor în aplicare, pe de o parte, îmbunătățirea relațiilor de vecinătate cu Bulgaria, pe de altă parte, evitarea, în viitor, a unor incidente de circulație pe Dunăre (Ib). Cu această ocazie, Comisia Mixtă româno-bulgară a analizat și discutat incidentele care au avut loc între 1 ianuarie 1938 până la data întocmirii Protocolului, respectiv 28 ianuarie 1939 (Ib.).

Potrivit acestui Protocol, la capitolul privind *Circulația vaselor militare sub pavilion având mijloace dinamice de mișcare*, membrii comisiei mixte au convenit ca acestea să fie libere să circule pe șenalul navigabil al Dunării, indiferent dacă acest curs se apropie de malurile statului vecin. Era permisă oprirea acestora în apele teritoriale ale statului vecin, însă numai în caz de forță majoră. În această situație, vasul era obligat să anunțe postul de pază al frontierei, fie în scris, fie prin semnale acustice sau luminoase, fiind necesară o confirmare din partea postului de pază că a observat prezența vaselor militare. Personalul vasului nu putea fi obligat de către grăniceri să debarce, fiind posibilă doar în cazul scufundării vasului, caz în care se impunea, conform normelor internaționale în materie, obligația de a acorda

Protocolul de la Giurgiu, întocmit conform uzanțelor internaționale, prevedea diferite formule care aveau ca scop, prin punerea lor în aplicare, pe de o parte, îmbunătățirea relațiilor de vecinătate cu Bulgaria, pe de altă parte, evitarea, în viitor, a unor incidente de circulație pe Dunăre.

La capitolul Reguli de circulație ale bărcilor sau lotcilor particulare cu rame sau pânze, protocolul prevedea că aceste ambarcațiuni nu puteau trece de linia de demarcație. În caz contrar, căpitanii acestora suportau rigorile legilor țării respective. Propunerile și înțelegerile discutate și convenite de comun acord erau valabile numai în timpul zilei, cu alte cuvinte, de la răsăritul până la apusul soarelui.

ajutorul necesar în asemenea situații de forță majoră. La acest capitol, se mai prevedea că, indiferent de situația vaselor, oprite sau în mișcare, acestea nu puteau fi somate prin focuri de armă (Ib.).

La capitolul *Regimul de circulație pentru ambarcațiunile cu lopoți sau pânze ale marinei militare sau ale organelor de pază ale frontierei*, se prevedea că acestea puteau folosi linia de navigație a Dunării, de principiu, având obligația să nu treacă linia de demarcație a celor două state. În cazul în care se depășea această linie din cauza unui eveniment neprevăzut, aceste vase puteau fi somate de către organele de pază, pentru a fi identificate. Procedura de identificare prevedea apropierea ambarcațiunii de malul respectiv, astfel încât, prin propriile simțuri ale grănicerilor, să se poată constata caracteristica de ambarcațiune militară. Era interzisă debarcarea personalului și oprirea bărcii, precum și somarea prin foc de armă. Nu era permis uzul de armă nici în cazul în care ambarcațiunea nu răspundea somațiilor repetate. Comandamentele organizate în sector aveau obligația de a comunica neîntârziat în scris părții semnatare cazul întâmplat, pentru a se lua măsuri contra nerespectării condițiilor de față. (Ib.).

La capitolul *Reguli de circulație ale bărcilor sau lotcilor particulare cu rame sau pânze*, protocolul prevedea că aceste ambarcațiuni nu puteau trece de linia de demarcație. În caz contrar, căpitanii acestora suportau rigorile legilor țării respective. Propunerile și înțelegerile discutate și convenite de comun acord erau valabile numai în timpul zilei, cu alte cuvinte, de la răsăritul până la apusul soarelui. În regiunea Giurgiu-Rusciuc, membrii Comisiei mixte au consemnat că au existat anumite situații, cauzate din motive de circulație, nefiind constatate alte cauze provocatoare de incidente, fapt pentru care părțile s-au obligat reciproc ca, pentru alte incidente neprevăzute, să se procedeze la fața locului printr-o bună înțelegere a comandamentelor române și bulgare (Ib.).

INCIDENTE ȘI NEGLIJENȚĂ LA FRONTIERA DE SUD A ROMÂNIEI

Cu toate că se urmărea prevenirea unor evenimente care să deterioreze relațiile bilaterale, în noaptea de 25 martie 1939, în jurul orei 24.00, patrula pichetului nr. 25 *Dobrogea* a fost atacată cu focuri de armă de către 3 indivizi. Militarii români au răspuns cu foc, însă,

după primul foc tras, armele patrului nu au mai funcționat, motiv pentru care grănicerii nu au plecat în urmărirea făptașilor, aceștia reușind să treacă frontiera în Bulgaria. Primele cercetări ale acestui incident au început în ziua de 27 martie 1939, de către locotenentul Săndulescu Gheorghe, comandantul plutonului 1 Grăniceri Ahmatlar, și locotenentul Totiu Baiev, comandantul subsecției 1/19 Veseleț. Ofițerul român i-a arătat ofițerului bulgar tuburile de cartușe trase, un cartuș netras, o lamă (cuțit) și urmele de picior de pe teren ce veneau și se întorceau pe teritoriul bulgar. Acesta a recunoscut cele expuse de partea română, însă, când s-a încercat să se consemneze aceste probe și realități în textul unui protocol, acesta a refuzat să accepte, solicitând amânarea anchetei pentru a doua zi. În acest context, comandantul Plutonului 1 Grăniceri Asfatchioi s-a hotărât să invite pentru a doua zi și pe maiorul Ivan Nichiforov, comandantul Secției bulgare nr. 19 Kubrat, urmând a lua parte la cercetare și căpitanul Gheorghe Ilie, comandantul companiei Asfatchioi. Peste noapte, locotenentul Săndulescu a rămas la pichetul nr. 25 *Dobrogea*, în vederea întâlnirii de a doua zi cu ofițerii bulgari. Seara, la despărțire, ofițerul bulgar l-a întrebat pe locotenentul Săndulescu unde rămâne peste noapte, acesta spunându-i că doarme la pichetul nr. 25 *Dobrogea*. Spre ziuă, către orele 04.30, santinela pichetului, lângă care se afla întâmplător și un câine de patrulare, surprinsă de reacția câinelui care s-a repezit lătrând către desișul din fața pichetului, alarmat de zgomotele care veneau din acea direcție, a somat verbal, primind drept răspuns un foc de armă, care nu și-a atins ținta. În timp ce a ripostat prin foc, santinela a zărit, în direcția pichetului nr. 24 *Coasta de Pădure*, mai multe siluete paralele cu frontiera. Luând linia de ochire spre siluetele care fugeau în noapte, arma s-a blocat. Locotenentul Săndulescu, care se afla la pichet, a dat alarma, în timp ce a luat primele măsuri în vederea aplicării Planului de Acțiune al pichetului. În fuga lor, nu departe de pichet, indivizii s-au întâlnit aproape față în față cu grăniceri români, a căror primă reacție a fost să-i someze, însă aceștia nu au răspuns la somație, militarii români fiind nevoiți să deschidă focul, în timp ce fugarii și-au schimbat direcția de deplasare. La un moment dat, aceștia s-au oprit și au ripostat prin deschiderea focului și aruncarea în urma lor a unei grenade. În vacarmul luptei s-au auzit strigăte de durere, ceea ce indica probabilitatea ca unul dintre atacatori să fi fost

Locotenentul Săndulescu, care se afla la pichet, a dat alarma, în timp ce a luat primele măsuri în vederea aplicării Planului de Acțiune al pichetului.

În vacarmul luptei s-au auzit strigăte de durere, ceea ce indica probabilitatea ca unul dintre atacatori să fi fost rănit. Încă din primele clipe ale incidentului, s-a bănuit că atacul fusese premeditat pentru recuperarea probelor deținute de partea română – tuburile, cartușele și lama menționate anterior –, corpuri delictive care constituiau principalele dovezi de vinovăție.

rănit. Încă din primele clipe ale incidentului, s-a bănuit că atacul fusese premeditat pentru recuperarea probelor deținute de partea română – tuburile, cartușele și lama menționate anterior –, corpuri delictive care constituiau principalele dovezi de vinovăție. Același scenariu prevedea și suspiciunea că atacul ar fi fost gândit de locotenentul Totiu Baiev și pus în aplicare de subofițerul Petcu Decev. Afirmatia părea verosimilă, ținând seamă de faptul că ofițerul bulgar a fost interesat de locul în care ofițerul român intenționa să rămână peste noapte. Existau unele suspiciuni în privința subofițerului Petcu Decev, considerat specialist în pregătirea acțiunilor desfășurate de comitagii (Ib.).

În data de 28 martie 1939, la ora 14.00, căpitanul Gheorghe Ilie, comandantul companiei de grăniceri Asfatchioi, și locotenentul Totiu Baiev, comandantul subsecției 1/19 Veseleți, s-au întâlnit la piatra de frontieră nr. 177, pentru a discuta cu privire la atacul care a avut loc între pichetele nr. 25 și nr. 24, asupra patrului române, în noaptea de 25 martie 1939, rănirea de către doi grăniceri bulgari de la pichetul nr. 5 bulgar a câinelui din serviciul pichetului nr. 20 *Deșisul*, aflat pe teritoriul român, precum și incidentul din noaptea de 28 martie 1939, ora 04.30, de la pichetul român nr. 25 *Dobrogea*. Potrivit procesului-verbal încheiat, partea română, reprezentată de căpitanul Gheorghe Ilie, a solicitat membrilor delegației bulgare, respectiv locotenentului Totiu Baiev, confirmarea faptului că acestuia i-au fost arătate de către locotenentul Săndulescu Gheorghe, în ziua de 27 martie 1939, ora 09.00, cele 3-4 urme de opinci și ghete prezente pe teritoriul român, venite de pe teritoriul bulgar și înapoiate pe teritoriul bulgar, precum și faptul că, în urma acestor urme, la 400 m de frontieră pe teritoriul român, la capul lăstărișului din jurul pichetului nr. 24 român, au fost găsite corpurile delictive, bunuri de proveniență bulgară. În teritoriul român, la 20 de pași pe linia de patrulare a grănicerilor români, s-au găsit 30 de tuburi Lobel trase și 10 lame. Partea bulgară nu a recunoscut proveniența corpurilor delictive, însă a confirmat existența, la 300 m de pichetul nr. 25 *Dobrogea* și la 50 m de linia de patrulare a grănicerilor înspre Bulgaria, a unei gropi rezultate din explozia unei grenade și faptul că, pe o rază de 100 m, s-au găsit bucăți din mânerul grenadei, pe care s-a observat inscripția 5, ½ C.E.K. 22 VI 1934, precum și schije rezultate din explozie. Cu privire la existența urmelor de opinci și ghete, partea bulgară nu putea preciza de unde

provin, motiv pentru care a avut oarecare rezerve atât în consemnarea realităților constatate în protocol, cât și la recunoașterea și acceptarea că dovezile, respectiv corpurile delictive, erau de proveniență bulgară, deși era evident că făceau parte din dotarea armatei bulgare. În cele din urmă, locotenentul Totiu Baiev a recunoscut faptul că, la 28 martie 1939, pe la ora 04.30, a fost anunțat de șeful pichetului nr. 2 bulgar despre împușcături de armă și o explozie a unei grenade pe teritoriul român. Potrivit declarației ofițerului bulgar, acesta a dispus imediat măsuri pentru întărirea pazei ca urmare a celor raportate de șeful pichetului nr. 2 bulgar, însă nu a observat vreun individ în teritoriul bulgar (Ib.).

Ca urmare a anchetei efectuate, care a scos în evidență un comportament contradictoriu al părții bulgare, Comisia mixtă româno-bulgară a ajuns la concluzia că asupra patrului grănicerilor români s-a dat un atac de către indivizi veniți de pe teritoriul bulgar, după care s-au retras tot în Bulgaria. Grănicerii bulgari de la postul nr. 2 bulgar nu au luat nicio măsură, justificând că vântul puternic din dimineața respectivă a contribuit la estomparea zgomotului produs de focurile de armă. Posturile bulgare s-au mulțumit a întări frontiera, fără a căuta să se informeze asupra cauzei focurilor de armă și a exploziei grenadei. Maiorul bulgar Nichiforov a refuzat să ia parte la cercetare, răspunzând că este ocupat. În luna mai 1939, au fost semnalate alte două atacuri în dreptul pichetului 25 Dobrogea (Ib.).

La 3 martie 1939, generalul Ion Negulescu, comandantul Corpului de Grăniceri, a fost informat de către Ministerul Afacerilor Străine cu privire la nota Legației Bulgariei din București, care semnală incidentul din seara de 27 august 1938, când postul român de frontieră nr. 33, *General Jeinescu Radu*, sub paza plutonului 3/2 grăniceri, a tras 7 focuri de armă în direcția postului nr. 12, subordonat subsecției 3/18 de grăniceri bulgari. Urmând o întâlnire între locotenentul Assen Rusev, comandantul subsecției 3/18 bulgară, și sergentul Șerban Bucur, locțiitorul Comandantului plutonului 3/2 de grăniceri români, acesta din urmă a justificat focurile de armă susținând că soldații români ar fi văzut patru indivizi pe linia de frontieră aproape de piramida nr. 242. Neputându-se însă constata nicio urmă pe acele locuri, afirmațiile comandantului român nu au avut susținere. Pentru lămurirea acestei chestiuni, comandantul secției a 16-a de frontieră bulgară a cerut,

La 3 martie 1939, generalul Ion Negulescu, comandantul Corpului de Grăniceri, a fost informat de către Ministerul Afacerilor Străine cu privire la nota Legației Bulgariei din București, care semnală incidentul din seara de 27 august 1938, când postul român de frontieră nr. 33, „General Jeinescu” Radu, sub paza plutonului 3/2 grăniceri, a tras 7 focuri de armă în direcția postului nr. 12, subordonat subsecției 3/18 de grăniceri bulgari.

Legatia Bulgariei a adăugat că atitudinea ofițerului român i-a surprins pe omologii săi bulgari, care depuseseră eforturi constante pentru menținerea unor relații bazate pe respect reciproc. Totodată, acesta a subliniat că, în spiritul bunei vecinătăți, autoritățile române de frontieră ar fi trebuit să respecte prevederile Protocolului nr. 5 din 12 martie 1932 și instrucțiunile aferente, în loc să evite întâlnirile propuse de partea bulgară.

prin scrisoarea nr. 589 din 17 octombrie 1938, o întâlnire cu colegul său român. Acesta, nedându-i un răspuns mulțumitor și propunând totodată amânarea întâlnirii după data de 25 octombrie 1938, comandantul bulgar a cerut, la 14 noiembrie 1938, fixarea unei noi întâlniri, indicând, în același timp, data de 19 noiembrie 1938, ora 14. Autoritățile de frontieră române au amânat, și de data aceasta, întâlnirea, iar comandantul secțiunii bulgare s-a văzut nevoit a ruga pentru a treia oară pe colegul său român să se ducă la întâlnirea fixată pentru 3 decembrie 1938. Acesta din urmă nu a răspuns invitației ce i-a fost făcută. Legația Bulgariei a adăugat că atitudinea ofițerului român i-a surprins pe omologii săi bulgari, care depuseseră eforturi constante pentru menținerea unor relații bazate pe respect reciproc. Totodată, acesta a subliniat că, în spiritul bunei vecinătăți, autoritățile române de frontieră ar fi trebuit să respecte prevederile Protocolului nr. 5 din 12 martie 1932 și instrucțiunile aferente, în loc să evite întâlnirile propuse de partea bulgară. (Ib.).

Cu privire la această problemă, la 4 aprilie 1939, Corpul Grănicerilor, Serviciul Pazei Frontierelor, a răspuns Ministerului Afacerilor Străine că vinovații de neexecutarea Protocolului nr. 5 erau atât ofițerul bulgar locotenentul Rosev Assen, cât și subofițerul român, plutonierul-major Șerban Bucur, pentru că ambii nu au executat instrucțiunile anexe pentru aplicarea protocolului nr. 5, potrivit cărora, la punctul 5, prevedeau că, în sectoarele românești, unde comandanții de plutoane erau reangajați, tranșarea diferitelor incidente de frontieră era de competența comandantului plutonului vecin - ofițer - sau de către comandantul de companie. Reangajații români comandanți de plutoane puteau da sau cere numai relații. Subofițerul român, plutonier-major Șerban Bucur, comandantul Plutonului 3 grăniceri Doccilar din Compania 2-a Grăniceri Afatkioi, nu a ținut seama de instrucțiunile de mai sus și, în urma scrisorii nr 74 din 1 septembrie 1938 a comandantului subsecției bulgare nr.3/18, locotenent Rusev Assen, s-a dus la întâlnirea solicitată pentru ziua de 2 septembrie 1938, la piatra de frontieră nr. 243. La această întâlnire, date fiind insistențele ofițerului bulgar, subofițerul român a cedat și a semnat un protocol din care se constata că grănicerii români de la pichetul nr. 33 Afatkioi (fost general Șeinescu Radu) și nu pichetul nr. 24, după cum era menționat în scrisoarea nr 74/1938, au tras șapte focuri în noaptea

de 27/28 august 1938 asupra a patru indivizi care au fost descoperiți în momentul când încercau să treacă fraudulos frontiera. Ca urmare a cercetărilor efectuate, nu s-a descoperit nicio urmă lăsată pe teren de cei 4 indivizi. Ofițerul bulgar a căutat să profite de această situație și a menționat în protocol că existența bandiților nu era susținută și că focurile de armă au fost trase de grăniceri români în direcția postului bulgar nr. 12. Partea română nu a fost de acord cu această părere și a calificat-o ca pe o speculație din partea ofițerului bulgar, cu un scop bine determinat, pentru a evidenția că înăsprirea raporturilor de bună vecinătate s-ar datora românilor. Or, era știut că, în orice incident petrecut la frontiera Dobrogei de Sud (Cadrilaterului), s-a dovedit că provocatorii au fost comitagii bulgari, susținuți adesea de grănicerii lor, și niciodată nu a fost vreun caz în care românii să fie în rolul de provocatori. Întrebat cu ce dovezi susține ofițerul bulgar afirmația că cele 7 focuri au fost trase în direcția pichetului bulgar nr. 12, acesta a răspuns că la cercetare nu s-au găsit urme pe teritoriul ambelor părți ale liniei de frontieră, deci existența bandiților u se confirmă. În cele din urmă, s-a constatat că militarii români nu au tras asupra pichetului bulgar cele 7 focuri, ci, în urmărirea unei bande de comitagii, ofițerul bulgar, contrar Protocolului nr. 5, a discutat cu un subofițer, încheind un proces-verbal și că partea română, respectiv comandantul batalionului român, a primit scrisoarea maiorului bulgar chiar în ziua când era fixată întâlnirea și nu a avut timpul necesar pentru a se deplasa la frontieră, la locul fixat (Ib.).

În acest context, la 20 aprilie 1939, Serviciul „S” transmitea Marelui Stat Major, Secția 2-a, o notă informativă referitoare la echiparea materială a zonei de frontieră dobrogeană. Conform acesteia, în regiunea cuprinsă între calea ferată Varna-Bazargic și calea ferată Varna Razgrad, au fost observate unități de trudovaci (Serviciul obligatoriu al muncii a fost introdus în 1923. În 1938, existau trei categorii de munci obligatorii: a) prestația temporară; b) prestația permanentă; c) echipele de șomeri. Din acest an, Direcția Serviciului Muncii Obligatorii a trecut în subordinea Ministerului de Război bulgar), care executau lucrări de tranșee pentru unități de infanterie, amplasamente destinate cuiburilor de mitraliere, aruncătoarelor de mine și tunurilor ușoare. În unele locuri, tranșeele aveau o adâncime din care se poate trage cu arma din poziția în picioare, iar în altele în genunchi. Nicăieri

La 20 aprilie 1939, Serviciul „S” transmitea Marelui Stat Major, Secția 2-a, o notă informativă referitoare la echiparea materială a zonei de frontieră dobrogeană. Conform acesteia, în regiunea cuprinsă între calea ferată Varna-Bazargic și calea ferată Varna Razgrad, au fost observate unități de trudovaci care executau lucrări de tranșee pentru unități de infanterie, amplasamente destinate cuiburilor de mitraliere, aruncătoarelor de mine și tunurilor ușoare.

La 9 mai 1939, Serviciul „S” informa Marele Stat Major, Secția 2-a, referitor la lucrări defensive spre frontiera dobrogeană de către Bulgaria. Potrivit acestei informări, tranșeele erau camuflate cu crengi și nuiele. Pe alocuri, erau amenajate cazemate ușoare – gropi de lup –, cuiburi pentru aruncătoare de mine ușoare, pentru mitraliere și arme anticar, precum și platforme pentru tunuri.

nu s-a observat vreo lucrare în beton. Au fost observate, în gări, grupe de trudovaci, care descărcau materiale de construcție, scânduri și sârmă ghimpată (ANIC, ib., f. 102).

În noaptea de 5 mai 1939, ora 02.00, santinelele de la pichetul nr. 74, Valea Șerpilor, din compania de pază Bazargic, au fost atacate cu focuri de către trei indivizi ieșiți din Pădurea Cadieva. Santinelele, împreună cu toți militarii din pichet, au răspuns cu focuri de armă, motiv pentru care aceștia au fost nevoiți să se retragă în pădurea Cadieva, unde au dispărut. Nu a fost declarat niciun mort sau rănit (AMAE, ib.).

La 9 mai 1939, Serviciul „S” informa Marele Stat Major, Secția 2-a, referitor la lucrări defensive spre frontiera dobrogeană de către Bulgaria. Potrivit acestei informări, tranșeele erau camuflate cu crengi și nuiele. Pe alocuri, erau amenajate cazemate ușoare – gropi de lup –, cuiburi pentru aruncătoare de mine ușoare, pentru mitraliere și arme anticar, precum și platforme pentru tunuri. Multe dintre aceste tranșee se găseau pe vechea linie defensivă din timpul Primului Război Mondial (ANIC, ib., f.103).

În ziua de 15 iulie 1939, în timp ce căpitanul Periețeanu de la Compania 5 pază Turnu Măgurele se afla în inspecție la pichetul de grăniceri nr. 90 Ostrovul din județul Dolj, grănicerii bulgari au tras 4 focuri de armă asupra pichetului de grăniceri românesc, când acest ofițer a salutat santinelele. Unul dintre gloanțe a nimerit peretele pichetului (AMAE, ib.).

O lună mai târziu, la 21 iulie 1939, inginerul Fâghenea Dumitru, de la Serviciul Hidraulic, în timp ce măsura cotele pentru navigația vapoarelor pe Dunăre, în momentul în care a depășit linia de demarcație, a fost atacat cu focuri de armă de pe malul bulgăresc. Acest fapt s-a datorat noului sublocotenent de la postul de grăniceri Rahova, care nu cunoștea personalul serviciului hidraulic românesc și nici modul cum se lucrează în acest domeniu. Pentru imprudența făcută de acest sublocotenent, comandantul grănicerilor din Rahova l-a atenționat că asemenea greșeli să nu se mai repete (ib.).

În ziua de 12 august 1939, la ora 20.20, în portul Zimnicea s-a tras un foc de armă de la Șistov, din direcția cazărmii bulgare înspre remorcherul N.F.R. Dorna, care tocmai acostase la ponton cu șlepul N.F.R. nr. 6123. Glontele a trecut pe deasupra remorcherului, lovind în magazia de mărfuri N.F.R., unde a făcut un semn și a fost găsit la 6-7 m

de locul lovit (Ib.). Două zile mai târziu, în jurul orei 19.45, s-a mai tras un foc de armă din dreptul pichetului de grăniceri bulgari din Siștov. În ziua următoare, 15 august 1939, ora 10.45, s-a tras un foc din același loc din nou, glonțul trecând printre pichetul de grăniceri și clădirile oficiilor din portul Zimnicea (Ib.).

În seara zilei de 25 septembrie 1939, patrula pichetului român nr. 76 Podoaba a fost atacată cu focuri de armă dinspre Bulgaria. A doua zi, 26 septembrie 1939, la ora 10.00, a avut loc întâlnirea dintre căpitanul Mălăescu Dumitru, comandantul Companiei 6-a Grăniceri Balcic, și căpitanul Popov I., Comandantul Subsecției 1/16 Bulgară Klimentovo. Căpitanul bulgar s-a prefăcut că nu știe despre scrisoarea transmisă odată cu invitația de întâlnire, prin intermediul căreia i se aducea la cunoștință faptul că soldații bulgari au tras focuri de armă în patrula românească. Drept reacție la acest demers din partea ofițerului român, a întrebat care au fost motivele pentru care grănicerii români au deschis foc asupra patrulei bulgare, motiv pentru care căpitanul Mălăescu i-a răspuns că faptele s-au petrecut invers, grănicerii bulgari au tras în grănicerii români și aceasta era cauza pentru care l-a chemat la întrevedere. Invitându-l la reconstituirea faptelor și încheierea procesului-verbal, conform Protocolului nr. 5, căpitanul bulgar a refuzat, sub pretext că acestea nu pot fi considerate un incident de frontieră. La această obiecție, căpitanul Mălăescu Dumitru i-a reamintit faptul că însuși căpitanul bulgar l-a calificat ca incident de frontieră. Căpitanul Popov a răspuns că poate discuta, fără însă a încheia acte. Arătându-i-se gloanțele înfipte în peretele pichetului nr. 87 Podoaba, care proveneau dintr-o armă sistem Steyer, ofițerul bulgar nu a recunoscut aceste probe, atribuindu-le ca fiind trase de paznicii de la viile de pe teritoriul bulgar care aveau în dotare acest model de armă. În cele din urmă, acesta a promis că va cerceta printre paznici, pentru a afla cine a tras și pentru a putea, astfel, comunica părții române rezultatul. Discuțiile s-au închis fără a se încheia procesul-verbal prevăzut de protocol. În fața acestei situații, căpitanul Mălăescu Dumitru, comandantul Companiei 6-a Grăniceri Balcic, locotenentul Popescu Paul, comandantul plutonului 2 grăniceri Ekrene, și plutonierul-major Candea Vasile, comandantul plutonului 1 Grăniceri Gheiceler, au încheiat un proces-verbal în care au consemnat cele discutate. Comandantul Batalionului 2 Grăniceri Bazargic, nemulțumit de rezultatul întrevederii dintre căpitanul Mălăescu

Căpitanul bulgar s-a prefăcut că nu știe despre scrisoarea transmisă odată cu invitația de întâlnire, prin intermediul căreia i se aducea la cunoștință faptul că soldații bulgari au tras focuri de armă în patrula românească.

După încheierea Primului Război Mondial, România se învecina cu trei state revizioniste – URSS, Ungaria și Bulgaria –, fapt ce a determinat diplomația de la București să încheie o serie de tratate și convenții menite să garanteze integritatea teritorială în fața pretențiilor acestora.

Dumitru și căpitanul Popov lancu, a solicitat locotenent-colonelului Magiarov, comandantul Secției 16 Varna, o întâlnire pentru ziua de 29 septembrie, la orele 10, la pichetul nr. 87 Podoaba. Locotenent-colonelul Magiarov a acceptat invitația, propunând însă ca întâlnirea să aibă loc pe 29 septembrie, la ora 15:00, la pichetul nr. 86 Pietrosul. Acesta a invocat pretextul neverosimil că nu cunoaște locația pichetului nr. 87 Podoaba, deși căpitanul Popov avusese deja o întrevvedere acolo cu căpitanul Mălăescu D. În replică, Comandantul Batalionului 2 a confirmat data și ora, dar a insistat ca întâlnirea să se desfășoare, conform planului inițial, la pichetul nr. 87 Podoaba (Ib.).

La 29 septembrie 1939, ora 15.00, a avut loc, la pichetul nr. 87 Podoaba, întrevvederele dintre maiorul Ionescu Alexandru, comandantul Batalionului 2 Grăniceri Paza Bazargic, și locotenent-colonelul Vasile Jecu Magiarov, comandantul Secției nr. 16 bulgare Varna, asistați de căpitanul Mălăescu Dumitru, comandantul Companiei 6 Grăniceri Pază Balcic, și căpitanul lancu Popov, comandantul subsecției 1/16 bulgare Klimentovo. Cu toate probele aduse de ofițerii români, din care reieșea faptul că soldații bulgari au tras, în seara zilei de 25 septembrie 1939, ora 21.00, în timp ce l-au trecut peste frontieră pe individul Pavel Nazarievici Cudinov, focuri de armă în pichetul român nr. 87 Podoaba, ofițerii bulgari nu au vrut să recunoască faptele, astfel că rezultatul întrevederii a fost negativ (Ib.).

CONCLUZII

După anul 1918, anul Marii Unirii, România a avut ca obiectiv politic național și internațional desăvârșirea unității sale statale, un plan de țară reflectat atât în politica internă, cât și în sistemul de alianțe și înțelegeri internaționale prin intermediul cărora a urmărit apărarea și garantarea independenței, suveranității și integrității teritoriale. După încheierea Primului Război Mondial, România se învecina cu trei state revizioniste – URSS, Ungaria și Bulgaria –, fapt ce a determinat diplomația de la București să încheie o serie de tratate și convenții menite să garanteze integritatea teritorială în fața pretențiilor acestora.

Diplomația duplicitară a Bulgariei, care, pe de o parte, simula dorința de rezolvare a problemelor complexe și tensionate cu România, iar pe de altă parte, agreea comportamentul provocator al grănicerilor bulgari și acțiunile comitațiilor bulgari, care puneau în pericol viața

civililor și a militarilor români ce executau serviciul de pază la frontiera de sud, a făcut imposibilă o apropiere politică între cele două guverne, în contrast cu tradiționala relație de bună vecinătate dintre cele două popoare. Această instabilitate cronică de la graniță, coroborată cu prăbușirea sistemului de alianțe europene, a pregătit terenul pentru izolarea totală a Bucureștiului. A urmat, astfel, în fatidicul an 1940, mutilarea teritorială a României, marcată, în sud, prin pierderea Cadrilaterului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (AMAE), Fond Problema 52, Volumul VI, Incidente de frontieră cu Bulgaria, f. n.
2. Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), fond Președinția Consiliului de Miniștri, Serviciul Special de Informații, dosar 48/1938.
3. Berindei, D. (1995). *Diplomația românească modernă*. București: Editura Albatros.
4. Ciachir, N. (1997). *Istoria politică a Europei de la Napoleon la Stalin*. București: Editura Oscar Print.
5. Costea, M. (2002). *România și Bulgaria, Diplomație și Conflict*. Cluj-Napoca: Editura Napoca Star.
6. Crampton, R.J. (2002). *Europa răsăriteană în secolul al XX-lea... și după*, trad. Cornelia Bucur. București: Editura Curtea Veche.
7. Hesapciev, H. (2003). *Amintirile unui fost diplomat bulgar în România (1905-1910)*, ediție îngrijită de Daniel Cain. București: Editura Fundației PRO.